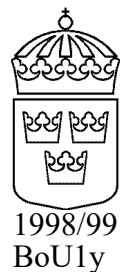

Bostadsutskottets yttrande

1998/99:BoU1y

Tilläggsbudget för 1998 avseende utgiftsområde 18

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:1 budgetpropositionen för 1999 (volym 1) i vad avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande förslagen i tilläggsbudgeten avseende utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och bygande, jämte förslag i motion 1998/99:Fi301 (s).

Utskottet

Regeringen föreslår vad gäller tilläggsbudget avseende utgiftsområde 18 dels att ramen för utgiftsområdet vidgas med 289 454 000 kr, dels att nio av anslagen inom utgiftsområdet bestäms till en ny nivå. Med hänvisning till att garantiverksamheten vid Statens kreditgarantinämnd förväntas bli belastad med större skadebelopp än prognostiserat föreslås att anslaget för denna verksamhet (A5) räknas upp med 1 015 miljoner kronor. Överskridandet föreslås delvis bli finansierat genom minskade anslag enligt följande:

- A 1 Boverket: –17 miljoner kronor,
- A 2 Räntebidrag: –600 miljoner kronor,
- A 4 Statens bostadskreditnämnd, förvaltningskostnader: –2 miljoner kronor,
- A 8 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador: –15 miljoner kronor,
- A 9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder: –7 miljoner kronor,
- A 12 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl.: –75 miljoner kronor,
- C 1 Länsstyrelserna m.m.: –30 miljoner kronor,
- D 2 Statens va-nämnd: –2 miljoner kronor.

Endast en motion från årets allmänna motionstid tar upp frågor om tilläggsbudgeten för utgiftsområde 18. I motion 1998/99:Fi301 (s) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen framhåller de problem som länsstyrelserna m.fl. verksamheter drabbas av genom de föreslagna anslagsbesparingarna. Motionärerna anför att omvärldsberoende budgetposter, som garantiverksamheten vid Statens bostadskreditnämnd, bör behandlas så att de inte påverkar anslag till verksamheter som t.ex länsstyrelserna.

Bostadsutskottet vill med anledning av de aktuella förslagen i budgetpropositionen och i motionen anföra följande.

Utskottet har i olika sammanhang, inte minst i samband med budgetberedningen, framhållit vikten av att ett fullgott beslutsunderlag tillställs riksdagen. Det kan inledningsvis konstateras att förslaget om tilläggsbudget vad gäller utgiftsområde 18 (se budgetpropositionen volym 1 s. 130) i detta avseende uppvisar påtagliga brister. Vad gäller de förslagna anslagsminskningarna saknas således helt en redovisning av hur besparingarna skall kunna uppnås inom respektive anslag. Det framgår inte heller på vilket sätt och i vilken utsträckning som minskningarna av anslagen bedöms påverka de verksamheter som finansieras genom respektive anslag. Utskottet vill för sin del hävda att samma krav på ett fullgott beslutsunderlag bör kunna ställas på förslagen på tilläggsbudget som på de förslag som avser kommande budgetår. En ordning där utskottsberedningen är beroende av att en stor del av beslutsunderlaget inhämtas under hand från Regeringskansliet är givetvis inte tillfredsställande. Detta gäller särskilt när den ekonomiska omfattningen av förslagen är så stor som i årets tilläggsbudget för utgiftsområde 18. Det får mot denna bakgrund förutsättas att budgetpropositionen i fortsättningen utformas så att riksdagen redan genom förslagen får tillgång till ett beslutsunderlag av hög kvalitet.

Bostadsutskottet övergår nu till att kommentera det behov av omprioriteringar inom utgiftsområdet som uppkommit till följd av att tidigare prognoser över ränteutvecklingen och utbetalningar av kreditgarantier slagit fel. Det bör för övrigt framhållas att bristerna i prognoserna för kreditgarantisystemet även lett till förslag om omfattande besparingar inom utgiftsområdet avseende budgetåren 1999–2001.

Utskottet har vid flera tillfällen (se exempelvis yttr. 1996/97:BoU1 y s. 6–8) framhållit de svårigheter som finns att korrekt förutse belastningen på vissa anslag inom utgiftsområde 18 och de problem som detta kan leda till i budgetprocessen. I första hand har utskottet i dessa sammanhang diskuterat tillförlitligheten i prognoserna för räntebidragsanslaget (A2) och konstaterat att prognoserna vid ett flertal tillfällen slagit kraftigt fel. Avvikelseerna har berott både på att räntenivån och bostadsbyggandet utvecklats annorlunda än vad som förutsetts och att de kalkylmodeller som använts uppvisat brister. Utskottet har även erinrat om att motsvarande problem kan komma att uppstå vad gäller anslaget för garantiverksamheten vid Statens bostadskreditnämnd (A5).

I den reviderade utgiftsprognos för budgetåret 1998 som regeringen redovisar för utgiftsområde 18 anges att utgifterna för området som helhet beräknas bli 0,3 miljarder kronor lägre än den fastställda utgiftsramen. Vad gäller två av de anslag som ingår i utgiftsområdet förutses betydande avvikelser från de gällande anslagsnivåerna. Utgiftsprognosen för anslaget Räntebidrag (A2) har reviderats ned med 1,3 miljarder kronor jämfört med statsbudgeten. Samtidigt har Bostadskreditnämndens utgifter till följd av garantiåtaganden (A5) reviderats upp med 1,2 miljarder kronor. I båda fallen anger regeringen att förändringen direkt eller indirekt orsakats av att marknadsräntorna legat på en lägre nivå än vad som förutsetts. Vad gäller kreditgarantiverksamheten anger regeringen att överskridandet på anslaget beror på att det låga räntelä-

get lett till att räntebidragen avvecklats fortare för de kredittagare vars lån staten garanterat.

Utskottet kan således konstatera att det i grunden positiva förhållandet att marknadsräntorna blivit lägre än vad riksdag och regering kunde förutse när budgeten för år 1998 fastställdes lett till såväl minskade som ökade utgifter på olika anslag inom utgiftsområde 18. Regeringens förslag om tilläggsbudget torde innebära att dessa anslagsförändringar delvis skall kunna balanseras mot varandra genom att anslaget för räntebidrag skrivs ned med 600 miljoner kronor. I övrigt föreslås att behovet av anslagsökning för kreditgarantiverksamheten delvis skall finansieras genom neddragningar av ett flertal andra anslag inom utgiftsområdet. Det föreslagna förfarandet kan i det uppkomna läget i och för sig synas rimligt. Samtidigt kan det ge anledning till vissa principiella överväganden om formerna för budgetberedningen vad gäller anslag på statsbudgeten som är starkt beroende av tillförlitliga prognosmodeller och av den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Utan att ifrågasätta den grundläggande principen att varje anslagsöverskridande i förhållande till den fastställda budgeten skall finansieras anser utskottet att det bör övervägas om det är möjligt att finna former som bättre än i dag kan hantera de problem som kan uppstå inom de utgiftsområden som innehåller tunga anslagsposter där belastningen inte kan förutses med någon större säkerhet. Ett första steg till en säkrare budgethantering i dessa avseenden kan vara att ställa krav på redovisning av känsligheten i de prognoser som bildar utgångspunkt för förslagen för kommande budgetår. Vidare skulle en preliminär bedömning av vad som bör göras om utfallet av anslagsprognosen inte blir det förväntade ge riksdagen möjlighet till bättre framförhållning i sitt arbete. Det finns också anledning att överväga vilka utgångspunkter som bör användas i budgetarbetet när ett anslagsöverskridande ändå inträffar. Vad gäller anslagsöverskridanden som beror på den allmänna ekonomiska utvecklingen i samhället förefaller det rimligt att övervägandena om finansieringen sker med bredare utgångspunkter än enbart det aktuella utgiftsområdet.

Riksdagen förordade våren 1998 genom ett tillkännagivande till talmanskonferensen att en mer allmän utvärdering av budgetprocessen bör komma till stånd efter riksdagens budgetbehandling hösten 1998 (se bet. 1997/98:KU27). Utvärderingen avses genomföras med inriktning på att stärka riksdagens inflytande. Det får enligt bostadsutskottets mening förutsättas att denna utvärdering även kommer att uppmärksamma de frågor som aktualiserats av utskottet i detta yttrande.

Med hänvisning till vad som ovan anförts om behovet av ett bättre beslutsunderlag och vissa överväganden om formerna för budgethanteringen tillstyrker utskottet regeringens förslag om tilläggsbudget avseende utgiftsområde 18 samt avstyrker motion 1998/99:Fi301 (s).

Stockholm den 10 november 1998

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

I beslutet har deltagit: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Carina Moberg (s), Inga Berggren (m), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Ulla-Britt Hagström (kd), Carl-Erik Skårman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Ahlstedt (c), Yvonne Ångström (fp) och Carina Adolfsson (s).